

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
10.4.2021**

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 514a-520a

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιοῦτω πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.[...]

Ἔπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρὸν ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον; Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιοῦτους ἀνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως. Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμην γάρ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 1.5

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης.

A1. ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται ο υπογραμμισμένος τύπος; (μονάδες 4)

A2. Να αποδώσετε με δικά σας λόγια την εικόνα του σπηλαίου, έτσι όπως περιγράφεται στην α' παράγραφο του πλατωνικού κειμένου. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

B1. Ποιες απόψεις περί δικαίου διατυπώνει ο συνομιλητής του Σωκράτη στο πλατωνικό κείμενο που σας δόθηκε (μονάδες 4); Σε τι διαφέρουν από τις αντιλήψεις του Σωκράτη (μονάδες 4); Ποια είναι η δική σας άποψη σχετικά με αυτό το θέμα (μονάδες 2);

Μονάδες 10

B2. Να εντοπίσετε δύο αντιθέσεις στο απόσπασμα των *Ηθικών Νικομαχείων* και να σχολιάσετε τον λειτουργικό τους ρόλο στο επιχείρημα του Αριστοτέλη.

Μονάδες 10

B3. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμία από τις προτάσεις της στήλης Α΄, με την ορθή επιλογή από τη στήλη Β΄:

ΣΤΗΛΗ Α΄

α. Πρωταγόρας

β. Ηράκλειτος

γ. Δημόκριτος

δ. Αριστοτέλης

ε. Σωκράτης

ΣΤΗΛΗ Β΄

1. «εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη»

2. «τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν»

3. εὐβουλία

4. «ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν».

5. «ἦθος ἀνθρώπων δαίμων»

Μονάδες 10

B4. μένειν, εὖ πράξει, ὠφελίας, ἀγαθούς, διαφέρει: Να γράψετε μία αντώνυμη λέξη της αρχαίας ελληνικής, διατηρώντας τους τύπους γραμματικά.

Μονάδες 10

B5. Ο Δημόκριτος αναλύει τη σχέση του νόμου με βασικές ηθικές αξίες και αρετές:

Ὅποιος χρησιμοποιεῖ, για να προωθήσει την αρετή, τις παραινήσεις και την πειθὴ του λόγου, θα ἔχει καλύτερα αποτελέσματα, παρά αν χρησιμοποιήσει τον νόμο και τον καταναγκασμό. Γιατί είναι πολύ πιθανό να αμαρτάνει κρυφά εκείνος που μόνο ο νόμος τον αποτρέπει από την αδικία, ενώ εκείνος που οδηγείται από την πίστη στο πρέπον, δε θα κάνει τίποτα ἀπρεπο οὔτε κρυφά οὔτε φανερά. Γι' αυτό, ὅποιος κάνει το σωστό με σύνεση κι επίγνωση αναδεικνύεται γενναῖος και ευθύς ἄνθρωπος.

Δημόκριτος, απόσπ. 181

Να συσχετίσετε τις απόψεις του Δημόκριτου με την πλατωνική και την αριστοτελική αντίληψη αναφορικά με τον ρόλο του νόμου, έτσι όπως αυτές παρουσιάζονται στο πρωτότυπο κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀντιφῶντος, Ὁ περὶ τοῦ Ἡρώδου φόνου λόγος, 71-73

Στο παρακάτω κείμενο ο ρήτορας υπενθυμίζει στους δικαστές την ηθική ευθύνη που έχουν όταν πρόκειται να αποφασίσουν για υπόθεση που επισύρει την ποινή του θανάτου, γι'αυτό τους παροτρύνει να σκέφτονται με ψυχραιμία και να μη λαμβάνουν κρίσιμες αποφάσεις όταν είναι οργισμένοι.

Οὕτως ἀγαθόν ἐστὶ μετὰ τοῦ χρόνου βασανίζειν τὰ πράγματα. καὶ τοῦτ' ἴσως ἂν φανερόν γένοιτ' ἂν ὕστερον, ὅτῳ τρόπῳ τέθνηκεν ὁ ἄνθρωπος. μὴ οὖν ὕστερον τοῦτο γινώτε, ἀναίτιόν με ὄντα ἀπολέσαντες, ἀλλὰ πρότερόν γ' εἴ βουλευσασθε, καὶ μὴ μετ' ὀργῆς καὶ διαβολῆς, ὡς τούτων οὐκ ἂν γένοιτο ἕτεροι πονηρότεροι σύμβουλοι.

οὐ γὰρ ἔστιν ὅ τι ἂν ὀργιζόμενος ἄνθρωπος εὐγνοίῃ· αὐτὸ γὰρ ᾧ βουλεύεται, τὴν γνώμην, διαφθείρει τοῦ ἀθρώπου. μέγα τοι ἡμέρα παρ' ἡμέραν γιγνομένη γνώμην, ᾧ ἄνδρες, ἐξ ὀργῆς μεταστῆσαι καὶ τὴν ἀλήθειαν εὐρεῖν τῶν γεγενημένων.

εἴ δὲ ἴστε ὅτι ἐλεηθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄξιός εἰμι μᾶλλον ἢ δίκην δοῦναι· δίκην μὲν γὰρ εἰκός ἐστὶ διδόναι τοὺς ἀδικοῦντας, ἐλεεῖσθαι δὲ τοὺς ἀδίκως κινδυνεύοντας. κρεῖσσον δὲ χρὴ γίνεσθαι αἰεὶ τὸ ὑμέτερον δυνάμενον ἐμὲ δικαίως σῶζειν ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν βουλόμενον ἀδίκως με ἀπολλύναι. ἐν μὲν γὰρ τῷ ἐπισχεῖν ἔστι καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ποιῆσαι ἃ οὔτοι κελεύουσιν· ἐν δὲ τῷ παραχρῆμα οὐκ ἔστιν ἀρχὴν ὀρθῶς βουλεύεσθαι.

βασανίζειν: να ελέγχει (κάποιος), **ἀπολέσαντες:** αφού καταδικάσετε σε θάνατο, **μέγα:** μεγάλο πλεονέκτημα, **ἡμέρα παρ' ἡμέραν γιγνομένη:** η κάθε ημέρα που διαδέχεται την άλλη, **μεταστῆσαι:** μεθίστημι: μεταβάλλω, **κρεῖσσον:** κρεῖττον, **τὸ ὑμέτερον δυνάμενον:** η δυνατότητα που έχετε εσείς, **ἐν τῷ ἐπισχεῖν:** με την αναβολή (της απόφασής σας).

Αττική κλεψύδρα, Μουσείο Λούβρου

Γ1. Να μεταφράσετε το ακόλουθο απόσπασμα: «εὔ δὲ ἴστε ὅτι ἐλεθῆναι ὑφ' ὑμῶν ... ἀδίκως με ἀπολλύναι.».

Μονάδες 10

Γ2. «πρότερόν γ' εὔ βουλευσασθε, καὶ μὴ μετ' ὀργῆς καὶ διαβολῆς»: Γιατί ο ρήτορας, σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο, συμβουλεύει τους δικαστές να μη λαμβάνουν αποφάσεις υπό το κράτος της οργής;

Μονάδες 10

Γ3.α. «μὴ οὖν ὑστερον τοῦτο γνῶτε, ἀναίτιόν με ὄντα ἀπολέσαντες, ἀλλὰ πρότερόν γ' εὔ βουλευσασθε»:

ι. Να μεταφέρετε τους υπογραμμισμένους τύπους στον υπερθετικό βαθμό των επιρρημάτων (μονάδες 2).

ii. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του παραπάνω αποσπάσματος στη δοτική πτώση του άλλου αριθμού στο γένος και στο πρόσωπο που βρίσκονται (μονάδες 2).

iii. «ἀπολέσαντες»: Να μεταφέρετε τη μετοχή στη γενική πτώση του πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος (μονάδα 1).

Γ3.β. «οὐ γὰρ ἔστιν ὃ τι ἂν ὀργιζόμενος ἄνθρωπος εὖ γνοίη»: Να μεταφέρετε τα ρήματα του παραπάνω αποσπάσματος στο ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική στον χρόνο που βρίσκονται (μονάδες 2).

Γ3.γ. «εὖ δὲ ἴστε ὅτι ἐλεηθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄξιός εἰμι μᾶλλον ἢ δίκην δοῦναι»: Να μεταφέρετε τους υπογραμμισμένους ρηματικούς τύπους στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής (μονάδες 3).

Μονάδες 10

Γ4.α. «βασανίζειν, ἀναίτιον, ἀπολέσαντες, ὑφ' ὑμῶν, τοὺς ἀδικοῦντας»: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους του κειμένου (μονάδες 5).

Γ4.β. «καὶ τοῦτ' ἴσως ἂν φανερόν γένοιτ' ἂν ὕστερον, ὅτῳ τρόπῳ τέθνηκεν ὁ ἄνθρωπος.»: Να εντοπίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση της παραπάνω περιόδου, να αναγνωρίσετε το είδος της και να γράψετε τον συντακτικό ρόλο της (μονάδες 2).

Γ4.γ. «οὐ γὰρ ἔστιν ὃ τι ἂν ὀργιζόμενος ἄνθρωπος εὖ γνοίη»: Να αναγνωρίσετε το είδος της μετοχής που συναντάται στην παραπάνω ημιπερίοδο (μονάδα 1) και να την αναλύσετε στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 2).

Μονάδες 10